

njegova vlada ni parlamentarna vlada, v tem smislu, da zastopa načela parlamentarne večine, a tako ne more dalje iti. Tudi nad parlamentarnimi strankami stoječa vlada ne more izhajati, ako nima parlamentove večine na svoji strani, a najtežje bi bilo to Badeniju, katerega čakajo naloge, ki se zoper voljo večine ali tudi samo zoper voljo Čehov ne dajo rešiti. Zvrševalni odbor desnice bo Badeniju pojasnil, da mora ali svojo vlado uravnati po načelih večine, ali pa ga večina ne bo več podpirala.

To je potrebno, kajti politična kriza, katera je nastala v državi, se mora prej ko prej končati. Sprava z Nemci je nemogoča, je sploh izključena, to svedoči odklonitev povabila na pravno konferenco.

S tako stranko, katera se niti pogajati neče za mir, katera odklanja vsak kompromis in hoče boj za vsako ceno, boj za življenje in smrt, boj za svojo nadvlado in za zatiranje nenemških narodov, s tako stranko sploh ni paktiranja in zato je grof Badeni prisiljen, opustiti dosedanje taktiko pomirjevanja in postati energičen državnik, kateri pomore načelom pravice in pravičnosti do veljave tudi proti volji intransigentnih Nemcev. Grof Badeni je bil Beschwichtigungshofrath zdaj, če hoče ostati na svojem mestu, mora dokazati, da ima res železno roko.

Politični pregled.

Položaj. — Badenijevi poskusi, doseči spravo mej Čehi in Nemci, so se torej izjalovili. Nemci niso prišli na konferenco, vsled česar je ves notranjepolitični položaj še danes prav tako nejasen, kakor je bil ob zaključanju drž. zbora. Vprašanje je: Kaj stori Badeni? Nemci upajo, da odstopi, a to bi pomenilo kapitulacijo pred obstrukcijo, kapitulacijo pred manjšino ter bi silno podkopalo državno avtoriteto. Večini se sme vsako ministerstvo ukloniti, radi večine sme odstopiti, ne sme pa pred manjšino, to bi bilo dokaz slabosti, dokaz, da vlada v državi nasilstvo. Badeniju pa je toliko manj treba, misliti na odstop, ker ima na razpolaganje parlamentovo večino, sestavljeno na podlagi najpravičnejših načel, na podlagi narodne ravnopravnosti in avtonomije. Ako se Badeni oklene večine, bo lahko prenašal nasprotovanje nemških strank.

Državni zbor se konečno vendar snide in sicer že v mesecu septembru. Zatrjuje se, da hoče vlada, naj bi državni zbor volil samo člane delegacije in odobril s cesarskimi naredbami dovoljene podpore po toči, povodenji itd. oškodovanim občinam, a ko bi nemške stranke nadaljevale obstrukcijo, da misli državni zbor takoj razpustiti in razpisati nove volitve, pri katerih bi obstrukcionisti izgubili dolgo vrsto mandatorov, katere so si pri zadnjih volitvah priborili samo ker so zanje glasovali drž. uradniki. Dokler bi se ne sešel novi državni zbor, pomagala bi si vlada s cesarskimi naredbami.

Parlamentarna komisija desnice se snide dne 1. meseca septembra dopoldne ob 11. uri na Dunaji. Poroča se, da se bode posvetovala o položaju in da bo posledica tega posvetovanja, da se Badeni oklene desnice, vsled česar se zgode v ministersrvi razne premembe, ker izstopijo nemškoliberalni ministri, na njih mesta pa pridejo z večino soglašajoči možje.

Izgredi na Češkem. — Nasprotstvo mej Čehi in mej Nemci je priklopelo na Češkem do vrhunca. Nemška podivjanost je zlasti v Mostu slavila prave triumfe. Nemci so Čehe napadali in kar pobijali, hoteč na ta surovi način dokazati

svojo kulturno superijornost. Nič boljše se ne godi Čehom v drugih krajih, koder so Nemci v večini, in kar je najžalostnejše, koder je policija v mestnih rokah, vedno in podvsod podpira nemške izzivače in napadalce. Za Čehe je nastala doba preganjanja in teptanja, kakršna še ni bila od grozne bitke na Beli Gori. V svoji lastni domovini se ne smejo kazati kot Čehi, sicer je njih življenje v nevarnosti. Kaj čuda da je nastala mej Čehi velika razburjenost in nevolja proti Nemcem in da so se primerili v Plznu precej velike demonstracije, radi katerih kriče zdaj Nemci, kakor da so jih Čehi kar na mehu odrli. Jako veliki izgredi primerili so v nedeljo v Ašu. Napovedani veliki shod je vlada prepovedala, na kar so šli Nemci na Bavarsko demonstrirati. Vračaje se v Až, napadli so dva politična nradnika in ju ranila, na orožnike in na vojake so metali kamene in jih na nezaslišan način zasramovali. Da so bili razgrajali Slovani, bi bilo vojaštvo gotovo streljalo, na Nemce pa vsled vladnega naročila ni smelo streljati.

Reka proti Madjarom. — Reka je ponosna na svojo avtonomijo. Ko se je rodil dualizem, se je Reka samo zategadelj oklenila Madjarske, da ne pripade Hrvatski, da ohrani avtonomijo. Madjari, hoteč priti do morja, so to dobro izkoristili. Širili so prepada mej Hrvatsko in mej Reko, zajedno pa na vse možne načine skušali dobiti Reko v svojo oblast. Storili so mnogo za to mesto, računajoč vedno, da pride trenotek, ko poderejo avtonomijo Reke in se polaste mesta. Rečani čuvajo svojo avtonomijo skrbno. Komaj je bil ogerski državni zbor sklenil nov kazensko-pravdni red, po katerem izgubi Reka višje sodišče, kar je protustavno, nastal je na Reki velikanski vihar. Rečani so poslali posebno deputacijo k ministerskemu predsedniku, katera je protestovala proti tej kršitvi reške avtonomije in ker deputacija ni nič opravila, začeli so se pripravljati na odločen boj proti Madjarom. Za dan 18. t. m. nameravana velika splošna demonstracija se je opustila, ker je bil ta dan cesarjev rojstni dan, zato pa se priredi te dni, povrh pa mislijo Rečani poslati cesarju posebno deputacijo, katera naj se pritoži proti poskusu, podkopati avtonomijo Reke. Tudi z reškimi Hrvati hočejo Italijani stopiti v dogovor, da se skupno z njimi ustavijo naklepom Madjarske, kar utegne obraditi i v drugih ozirih dobrega sadu.

Avstrija in Bolgarska. — Mej našo državo in Bolgarsko nastali konflikt je poravnal. Stojlov je izjavil, da tega, kar je bilo povedano v „Locatanzeigerju“, ni govoril, da ju list njegove besede spakedral, zlasti pa da ni imel namena, žaliti cesarsko rodovino. Zajedno je izjavil, da vsled svoje odsotnosti iz Sofije ni bil prej v stanu, dati to zadoščenje. Poravnava je tolikega pomena, da bode Avstrija zopet občevala z Bolgarsko, nasprotje pa ni odstranjeno, nego obstoji še dlje, ker izvira iz važnih političnih uagibov.

Ruski car in Poljaki. — Neki ruski list zagotavlja, da bo car povodom svojega bivanja v Varšavi, kamor dospe kmalu po odhodu predsednika francoske republike v domovino, izdal poseben ukaz, s katerim pomilosti vse poljske politične kaznjence in prekliče vse, zoper Poljake naperjene izjemne naredbe in ukaze.

Potovanje predsednika francoske republike v Petrograd je velicega političnega pomena, kar spoznava ves svet in kar posebno Nemce hudo peče. Rusija je sijajno vzprejela odličnega francoskega gosta. Vodilno rusko glasilo „Novoe Vremja“ pravi, „da bodo čutili francoski prijatelji, kako bije srce ruskega naroda“. Vse postaje, mimo katerih se je peljal predsednik republike, so skrašeno z zastavami z napisom „Vive la France“. Vsi ruski, posebno petrogradski krogi, tekmujejo mej seboj, kdo pripravi lepše darilo za predsednika in njegove spemljevalce, kdo ga dostojnejše in veličastnejši sprejme. Ruski listi sami naglašajo, da Rusija ni še nikdar nikomur priredila tako sijajnega vzprejema kakor ga je priredila predsedniku prijateljske republike.

Gonja proti Armencem. — V Carigradu se gode kaj žudne reči. Te dni je v dvorni palači razpočila bomba in ob istem času so počile bombe tudi na nekaterih drugih krajih. Škode te bombe sicer niso nič napravile, pač pa prouzročile nekaj strahu. Ti atentati so se iz prva pripisovali Mladoturkom, naenkrat pa se je raznesla govorica, da je to delo Armencev in vladni krogi so koj začeli veliko gonjo proti Armencem. Mnogo Armencev je policija že zaprla in nekaj izmed njih tudi že usmrtila, dasi ni nobenoga dokaza za njih krivdo. Zdaj ni noben kristijan več varen pred mohamedanskimi vahuni. Onim kristijanom, katerim ne morejo dokazati nobene nepravilnosti, odpovedujejo službe, državne in zasebne. Umevno je, da vlada vsled tega med Armenci velika razburjenost in bojazen, da se prej ali slej obnovi grozno klanje, katero so lani proti njim uprizorili Turki. Zunanji zastopniki svare turško vlado, naj po nepotrebnem ne razburja duhov in naj varuje vse svoje podanike. Turčija se ne zmeni za to. Mohamedance je zopet prezinila nekdanja krvoločnost in zadnji čas je že, da se uniči Turčija, katera ni na čast evropski kulturi in nima nobene pravice do eksistence.

Grško-turški mir še vedno ni sklenjen in kdo ve, če ne nastaneje končno komplikacije. Velesile so se glede pogojev miru povse zjedini, samo glede jedne točke, da naj turška vojska ostane na grških tleh, dokler Grki ne plačajo Turkom zadnjega vinarja vojnih stroškov, je zadela ob najodličnejši odpor Angleške. Angleški poslanik je že prej krepko zagovarjal Grke, to zahtevo svojo pa podpira z grožnjo, da izstopi Angleška iz koncerta evropskih velesil, ako se ne ugotovi njeni tirjatvi. Ako bi Angleška izvršila svojo grožnjo, nastala bi med velesilami nasprotstva, katera bi bila zelo nevarna evropskemu miru.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Dalje.)

Deželni predsednik je predlagal, naj razmere preišče zmožen strokovnjak in na podlagi teh preiskav naj se potrebno ukrene. Ker se iz ugodnih vspehov in skušenj na strokovni šoli za lesno obrt lahko opravičeno sklepa, da bi didaktično pospeševanje drugih industrij na Kranjskem istotako obrodilo dober sad, naročila je učna oprava, kakor že omenjeno, dvornemu svetniku vitezu Hauffeju, da prouči zadevne razmere na Kranjskem. Imenovani nadzornik je skupno s članom osrednje komisije, ces. svetnikom I. Murnikom, ovršil to nalogo in je o svojih opazbah nadrobno poročal. Iz tega poročila se razvidi, da je na Kranjskem razven mnogobrojnih obrti, drugih smerij do 982 obrtov mehanično — tehnične smeri, kateri so dokaj enakomerno razširjeni po vsej deželi. V razpravi najvažnejših zavodov, ki so zaznamenovani v statistični tabeli, dokazuje dvorni svetnik vitez Hauffe, da je vršba s parnimi kotli mnogo obsejnejša, nego si je mislil, kajti v 78 različnih zavodih je 140 kotlov v porabi. Poročevalec osrednje komisije sklepa iz vseh dat, da v industrijalnem razvoji kronovine Kranjske tiči neprecenljiva potreba po izobrazbi. Ustanovitve manjših specijelnih šol v posameznih okrajih pa ni priporočati po prepričanju imenovanega nadzornika, katero si je pridobil na podlagi izvedenih preiskovanj, glede na blaginjo v tehničnem smislu, kakor tudi z ozirom na dokaj enakomerno razdelitev posameznih obrtov po vsej deželi,

Njegovo mnenje je pač, da se potrebam Kranjske dežele najprimernejše pomore z ustanovit. vijo višjega obrtnega učilišča in sicer šole za mojstre z mehanično — tehnično smerjo; ta naj se napravi, kar je ob sebi umevno, v stolnem mestu Ljubljani, in naj ima jednako organizacijo kakor mehanično — tehnična šola za mojstre v X. dunajskem okraji.

Gospod deželni predsednik se je izrekel za izvajanja tega poročila in se strinja, kar se tiče potrebnih naredeb, popolnoma z nazeri dvornega svetnika viteza Hauffeja, in najtoplejše priporoča ustanovitev takega zavoda v stolnem mestu.

Poročevalec v osrednji komisiji gospod ministerijalni svetnik dr. vitez Haymerle je predlagal: Osrednja komisija priporoča napravo šole za mojstre z mehanično — tehnično smerjo v Ljubljani in želi, da prične učna uprava zadevna obravnavanja — Ta predlog je osrednja komisija sprejela, ko je poprej ministerijalni svetnik dr. vitez Haymerle izjavil, da učna oprava pač več ne more dvomiti o potrebnosti nasvetovane naredbe z ozirom na izvršena preiskovanja in soglasna poročila nadzornika viteza Hauffeja, ces. svetnika J. Murnika in deželnega predsednika in ko je še po toplem priporočilu tega predloga zastopnik trgovskega ministerstva ministerijalni svetnik dr. vitez Thaa izjavil, da je dotične akte natančno pregledal in se popolnoma prepričal o potrebnosti Kranjske dežele glede primerne obrtniške naobrazbe. Mestni zastop ljubljanski je soglasno sklenil v seji dne 20. februarja 1896. l. da da sezidati stavbo za obrtno šolo, da je zadevne obravnave takoj pričeti in da prevzame običajne doneske za poučevanje.

Po mnenju mestne občine bi se ustanovitev nove državne obrtne šole najlažje izvela iz obeh sedaj obstoječih strokovnih šol, kateri naj bi bili pri istej le kot umetno — obrtna oddelka, nekako tako kakor se je zgodilo pri državni obrtni šoli v Lvovu, katera je nastala iz preobrazitve prej obstoječe tamošnje umetno — obrtne strokovne šole. Istej naj bi se priklopilo tudi obrtne nadaljevalne šole.

Zbog preosnove obeh strokovnih šol v državno obrtno šolo bi se po mnenju mestnega zastopstva neznatno pomnožilo število sedanjih prostorov, ker so v tem oziru že itak prostori za zbirke, za učila, za učiteljstvo, za teorične stroke in za risanje, le za delavnice bi se morali novo preskrbeti. S tem bi se zmanjšali izdatki za prostore, njih razsvetlavo, češčenje in oskrbovanje, kakor tudi plače učiteljev in drugi tekoči stroški.

Visoki dež. zbor se je v seji dne 6. marca 1897, o tem posvetoval in sledeče sklenil: Deželni zbor pozdravlja kar najtoplejše namero vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje, da ustanoviti v stolnem mestu Ljubljani šolo za mojstre z mehanično — tehnično smerjo in se obveže, da hoče pospeševati napravo in vzdrževanje iste z vsemi sredstvi tudi materialno.

Odsek se je v podrobno pečal s tem predmetom in ker se je častita zbornica že izrekla za napravo take šole v svojem poročilu z dne 12. marca 1893. l. št. 1848., potom vis. c. kr. dež. vlade do visokega ministerstva, tedaj se lahko na istega sklicuje. Odsek je mnenja, da je dejanski najboljši za vse činitelje, za šolsko svrhu, če so vsi oddelki združeni v šoli za mojstre.